

MEME KANSERİ CERRAHİSİ GEÇİREN KADINLARIN BEDEN ALGILARI VE EŞ UYUMLARININ İNCELENMESİ

DETERMINATION OF THE BODY IMAGE AND MARİTAL ADJUSTMENT OF THE WOMEN

WHO HAD UNDERGONE BREAST CANCER SURGERY

Yard. Doç.Dr. İlknur ÇALIŞKAN*

Prof.Dr. Fatma DEMİR KORKMAZ**

*Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

**E.Ü. Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları ve eş uyumlarını incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı türdedir. Araştırmanın evrenini mastektomi ameliyatı geçirmiş kadınlar oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Aralık 2008 ve Haziran 2009 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalında meme polikliniğine kontrole gelen çalışmaya katılmaya gönüllü 101 kadın oluşturdu. Veriler birey tanım formu, Vücut Algısı Ölçeği ve Çiftler Uyum Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler dağılımları, One Way Anova testi, bağımsız gruplarda t testi, verilerin normal dağılıma uygunluğu için Kolmogorov Smirnov testi ve ölçekler arası ilişki için Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki kadınların yaş ortalaması 53,8±7,3'dir. Bu kadınların % 73,3'üne total mastektomi uygulandığı %51,4'ünün ilköğretim mezunu, % 50,5'inin beden kitle indeksinin 25-29.9 kg/m2 arasında olduğu, % 46,5'inin kanserin birinci evresinde olduğu ve % 43,6'sının ameliyatının üzerinden 4-5 yıl geçtiği belirlendi. Kadınların Vücut Algısı Ölçeği puan ortalaması 152,22±7,85'dir ve beden algıları olumludur. Kadınların kanser evresi ve ameliyata bağlı duygusal sorun yaşama ile vücut algısı ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptandı (p<0.05). Araştırma kapsamına alınan kadınların Çiftler Uyum Ölçeği puan ortalaması 122,43 ± 20,48 olup kadınların eşleri ile ilişki kalitesinin iyi olduğu bulundu. Kanser evresi, ameliyat tipi ve ameliyattan sonra geçen süre ile kadınların Çiftler Uyum Ölçeği puan ortalaması arasında anlamlı bir fark saptanmadı (p>0.05). Kadınların beden algısı ile eş uyumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptandı.

Sonuç: Çalışma sonucunda meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlarda kanser evresi ve duygusal sorun yaşama durumu ile beden algısı arasında anlamlı farklar olduğu, kadınların beden algılarının olumlu, eşler ile ilişki kalitelerinin iyi olduğu, olumlu beden algısının eş uyumunu pozitif yönde etkilediği belirlendi.

Anahtar kelimeler: Meme kanseri, beden algısı, hemşirelik bakımı

ABSTRACT

Objective: *The aim of this study is to investigate body image and marital adjustment of the women having breast cancer surgery.*

Methods: *This study is cross-sectional and descriptive type. The universe of the study was women who had undergone mastectomy. The sample of the study consisted of 101 volunteers who participated in the study to control the breast polyclinic of Ege University Medical Faculty Hospital General Surgery Department between December 2008 and June 2009. The data were collected using individual identification form, Body Image Scale and Dyadic Adjustment Scale with using face to face interview. It was used to evaluate the data percentage, One-way ANOVA test, independent sample t test, Kolmogorov Smirnov test for the normal distribution of data, Pearson correlation analysis for between scales.*

Results: *The mean age of study women in the study was 53,8±7,3. Of these women 73.3% had undergone total mastectomy 51.4% were graduated primary school, 50.5% had body mass index of 25-29.9 kg / m², 46.5% were at stage I of cancer and 43.6% had operated four-five years before. The mean score of women's Body Image Scale was 152.22 ± 7.85 and women's body image are positive. It was found that statistically significant relationship between the cancer stages of women's, emotional problems related to operation and mean score Body Image Scale. (P<0.05). The mean score of Dyadic Adjustment Scale of the women included 122,43 ± 20,48 and quality of the relationship with the spouse of the women was found to be good. There was no significant difference between the cancer stage, the type of surgery and the time since the operation and the mean score of the women's Dyadic Adjustment Scale. There was a statistically significant positive correlation between women's body image and marital adjustment*

Conclusion: *As a result of the study, it has been determined that there was a significant difference between cancer stage and emotional problems and body image in women who underwent breast cancer surgery, women's body image were positive, marital adjustment of women were high and the body image positively effected the marital adjustment, positive body image positive affects marital adjustment.*

Keywords: *Breast cancer, body image, nursing care*

GİRİŞ

Dünyada 2016 yılında kadınlarda en sık tanı konan kanser türü meme kanseridir (American Cancer Society 2016 Cancer Facts & Figures 2016, [https:// old.cancer.org/acs/groups/content/@ research /documents/ document/ acspc-047079.pdf](https://old.cancer.org/acs/groups/content/@research/documents/document/acspc-047079.pdf), erişim tarihi: 31.01.2016). Ülkemizde de Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu Kanser Daire Başkanlığı 2014 verilerine göre meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanser türüdür (Türkiye Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu Kanser Daire Başkanlığı 2013, [http:// kanser. gov.tr/ Dosya/ 2017 Haberler/2017_4_subat. pdf](http://kanser.gov.tr/Dosya/2017_Haberler/2017_4_subat.pdf),

erişim tarihi:5Şubat 2017). Meme kanserini tedavi etmek için cerrahi tedavi, kemoterapi, radyoterapi, biyolojik ajanlar ve hormon tedavi yöntemleri kullanılmaktadır (Kaymakçı 2010).

Meme kanseri tedavisinde kullanılan cerrahi yöntem ile memenin bir kısmının ya da tümünün alınması hastaların yaşadığı duygusal sorunları daha da karmaşık bir hale getirebilmektedir. Hastalığın tekrarlaması, ölüm, beden algısının bozulması, kadınlık değişimi, cinsellik ve çekiciliğin kaybı ile ilgili korku ve endişeler tanı ve tedaviden sonra yıllar geçse de devam etmektedir (Akyolcu 2008, Reich M ve ark. 2008). Meme kanserinin cerrahi tedavisi sonucunda kadının fiziksel görünümünün değişmesi ve bozulması beden algısını değiştirmekte ve bu değişiklik de benlik saygısına tehdit olarak algılanabilmektedir. Bu durumun da sıklıkla cinsel sorunlarla beraber eş uyumunda da sorunlara neden olabildiği belirtilmektedir (Çavdar 2006, Gümüş 2006, Uçar ve Uzun 2008). Çiftlerin uyum değerlendirilmesinde çiftlerin aralarındaki ilişkinin niteliği değerlendirilmektedir (Erberk ve ark. 2005). Literatür, mastektomili kadınların ve eşlerinin mastektomiden duygusal olarak zarar gördüğünü, eşlerin birbiri üzerindeki uyumunda mastektominin etkili olduğunu ve mastektomi sonrasında eşlerin üstesinden gelmesi gereken özel gerilim problemleri yaşadığını belirtmektedir (Akyolcu 1991, Güner 2008). Meme kanserinin hastalarda çeşitli sorunlara neden olması tedavi ve bakımın çok yönlü yaklaşımlarla ele alınmasını gerektirmektedir. Bu nedenle hemşireler, meme kanserli hastaları bütüncül bir yaklaşım içinde ele almalı, psikososyal uyumlarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmeli, hasta bakımını bu bilgiler doğrultusunda planlamalı ve uygulamalıdır (Çam ve ark. 2009).

AMAÇ: Bu çalışma; meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları ve eş uyumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma soruları; (1) meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları ve eş uyumları nasıldır? (2) Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları eş uyumlarını etkiler mi?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi:

Bu çalışma meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları ve eş uyumlarının incelenmesi amacıyla kesitsel ve tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Araştırmanın evrenini Aralık 2008 ve Haziran 2009 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'nda meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlar oluşturdu. Bu klinikte bir yılda yaklaşık 250 hasta meme kanseri cerrahisi geçirmektedir. Araştırmanın örneklemi ise Aralık 2008 ve Haziran 2009 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim dalı'nda en az 1 yıl ve en çok 5 yıl önce meme kanseri cerrahisi geçirmiş ve meme polikliniğine kontrole gelen, 18-65 yaş arasında, okur-yazar, evli ya da tek eş ile yaşamakta olan, diğer kanserlerden dolayı tedavi öyküsü olmayan, psikiyatrik rahatsızlığı bulunmayan ve kanser evresi 0- I, II, III olan ve çalışmaya katılmaya gönüllü

101 kadın oluşturdu. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından anket kullanılarak yüz yüze toplanmış olup anketi uygulama süresi ortalama 20 dakika sürdü.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından literatüre dayanılarak (Poulsen ve ark. 1997, Sertöz ve ark. 2004, Gülay ve Hacıyanlı 2005, Koçyiğit 2007, Öncü 2008, Çam ve ark. 2009) geliştirilen birey tanım formu, Vücut Algısı Ölçeği ve Çiftler Uyum Ölçeği kullanıldı.

I. Birey Tanıtım Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu formda kadınların yaşı, eğitim durumu, boyu, kilosu, kanserin evresi, ameliyat tipi, ameliyatın üzerinden geçen süre, kemoterapi, radyoterapi, hormon tedavisi alma durumu, hastanın memesinin alınmasına bağlı yaşadığı duygusal soruna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bireylerin ameliyat oldukları tarihte meme kanserinin hangi evresinde bulunduğu ve uygulanan ameliyat tipi bilgileri hasta dosyalarından alındı.

II. Vücut Algısı Ölçeği: Bu çalışmada çalışmanın yapıldığı tarihlerde Türkiye’de geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış tek ölçek olduğu için Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ) kullanıldı. Bu ölçek, bedenın çeşitli parçalarından hoşnutluk durumunu ölçmek amacı ile 1953 yılında Secord ve Jourard tarafından geliştirilmiştir (Secord ve Jourard 1953). Ölçeğin ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Hovardaoğlu (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 40 maddeden oluşmakta olup, her madde bir organ ya da vücudun bir bölümünü (kol, bacak, yüz gibi) ya da bir işlevini (cinsel faaliyet düzeyi gibi) tanımlamaktadır. Ölçekten alınan düşük puanlar hoşnutsuzluğun yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bütün maddeler 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır (1: Hiç beğenmiyorum; 5: Çok beğeniyorum). Ölçekten tek puan elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40 ve en yüksek puan 200 olup, puan artışı olumlu değerlendirmede anlamına gelmekte olup kesme puanı mevcut değildir. Ölçeğin toplam puan için elde edilen Cronbach alfa değeri 0,91olarak bildirmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,78 olarak bulundu.

III. Çiftler Uyum Ölçeği: Çiftler Uyum Ölçeği Spanier (1976) tarafından evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini değerlendirmek için geliştirilen 32 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin eş memnuniyeti, eş uyumu, eşler arası fikir birliği ve duyguların dışa vurumu olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek maddelerinin dağılımı eş memnuniyeti alt boyutu 16-23, 31, 32; eş uyumu alt boyutu 24-28; eşler arası fikir birliği alt boyutu: 1-3, 5, 7-15; duyguların dışa vurumu alt boyutu için 4, 6, 29, 30’dur. Çiftler Uyum Ölçeği 5’li ve 7’li likert tipte bir ölçektir. İki madde evet ya da hayır olarak cevaplanmaktadır. Toplam puan 0 -151 arasında değişmekte ve alınan yüksek puanlar ilişki kalitesinin iyi olduğunu göstermektedir. Ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmış ve ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,92 olarak bildirilmiştir (Fışiloğlu ve Demir 2000). Ayrıca ölçeğin alt boyutlarına göre Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ise 0,75 ve 0,83 arasında değişmektedir. Bizim çalışmamızda ise Çiftler Uyum Ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulundu. Ölçeğin alt boyutlarına göre Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ise 0,65 ve 0,96 arasındadır.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi Statistical Package for Social Science (SPSS 16.0) programı kullanılarak, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Ana bilim dalında yapıldı. Verilerin değerlendirmesinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma), verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi kullanıldı. Kadınların tanıtıcı özelliklerinden ameliyat tipi, kemoterapi, radyoterapi, hormon tedavisi, meme kanseri cerrahisine bağlı duygusal sorun yaşama durumu ile Vücut Algısı Ölçeği ve Çiftler Uyum Ölçeği'nden aldıkları puanların karşılaştırılmasının değerlendirilmesi amacı ile bağımsız gruplarda t testi, kadınların diğer tanıtıcı özellikleri ile Vücut Algısı Ölçeği ve Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanları karşılaştırmak için tek yönlü Anova testi kullanıldı. Vücut Algısı Ölçeği ile Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanların arasındaki ilişki Pearson korelasyon analiziyle belirlendi. Çiftler Uyum Ölçeğinin alt gruplarının analizinde One-Way Anova testi kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için; Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nun etik kurulundan, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Başhekimliği'nden, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı ve Başhemşireliği'nden gerekli izinler alındı. Vücut Algısı ve Çiftler Uyum Ölçeklerinin kullanımı için Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan kişilerden kullanım izni alındı. Veriler toplanmadan önce kadınlara araştırmanın amacı ve araştırma hakkında gerekli bilgiler verildi ve kendilerinden sözlü izin alındı.

BULGULAR VE YORUM

Kadınların tanıtıcı özellikleri

Araştırma kapsamına alınan kadınların yaş ortalaması $53,8 \pm 7,3$ (min: 37- max: 65) idi. Kadınların %52,5'inin 53-65 yaş grubunda, %51,4'ünün ilköğretim mezunu (ilkokul ve ortaokul), %50,5'inin beden kitle indeksi puanının $25-29.9 \text{ kg/m}^2$ olduğu saptandı. Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların hastalıklarına ve tedavi yöntemine ilişkin bilgilerine bakıldığında; kadınların %46,5'inin kanserin 1. evresinde olduğu, %73,3'üne total mastektomi uygulandığı ve %43,6'sının ameliyatının üzerinden 4-5 yıl geçtiği belirlendi. Araştırma kapsamındaki kadınların %39,6'sının kemoterapi, %24,8'inin radyoterapi, %45,5'inin hormon tedavisi aldığı saptandı. Kadınların %48,5'inin duygusal sorun yaşadığı bulundu (Tablo 1).

Tablo 1. Meme Kanseri Cerrahisi Geçiren Kadınların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=101)

Özellikler		
Yaş ortalaması	X±SS	Min-Maks
	53,8± 7,3	37-65
	Sayı	%
Yaş		
37-41 yaş	9	8,9
42-53 yaş	39	38,6
54-65 yaş	53	52,5
Eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	52	51,4
Lise mezunu	25	24,8
Yükseköğretim mezunu	24	23,8
Beden Kitle İndeksi		
Normal kilolu	20	19,8
Hafif şişman	51	50,5
Obez	28	27,7
İleri derecede obez	2	2,0
Hastalık evresi		
Evre 0	5	5,0
Evre 1	47	46,5
Evre 2	40	39,6
Evre 3	9	8,9
Ameliyat tipi		
Total mastektomi	74	73,3
Meme koruyucu mastektomi	27	26,7
Ameliyattan sonra geçen süre		
1-2 yıl	28	27,7
3-4 yıl	29	28,7
4- 5 yıl	44	43,6
Kemoterapi alma durumu		
Evet	40	39,6
Hayır	61	60,4

Radyoterapi alma durumu		
Evet	25	24,8
Hayır	76	75,2
Hormon tedavisi alma durumu		
Evet	46	45,5
Hayır	55	54,5
Duygusal sorun yaşama		
Evet	49	48,5
Hayır	52	51,5

Kadınların Vücut Algısına İlişkin Özellikleri

Kadınların Vücut Algısı Ölçeğinden aldıkları en düşük puan 121, en yüksek puan 160 ve ortalama puan $152,22 \pm 7,85$ olarak bulundu. Tablo 2' de kadınların tanıtıcı özelliklerine göre Vücut Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar gösterildi. Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlarda yaş, eğitim durumu, beden kitle indeksi, ameliyat tipi, ameliyatın üzerinden geçen süre, kemoterapi, radyoterapi ve hormon tedavisi alma durumuna göre kadınların vücut algıları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktu ($p > 0,05$). Kansere evrelerine göre kadınların vücut algısı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($F = 5,896, p = 0,01$) ve kanser evresi 0 ve 1 olan kadınların vücut algısı ölçeğinden daha fazla puan aldıkları bulundu. Duygusal sorun yaşayan ve yaşamayan kadınların vücut algısı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve duygusal sorun yaşamayan kadınların vücut algısının daha yüksek olduğu saptandı ($t = -3,095, p = 0,03$).

Tablo 2. Kadınların Tanıtıcı Özelliklerine Göre Vücut Algısı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=101)

Tanıtıcı özellikler	Sayı	X±SS	İstatistiksel analiz (Anova /t testi)
Yaş grubu			
37-41 yaş	9	153,00±6,74	F=0,434* p=0,649
42-53 yaş	39	151,30±8,02	
54-65 yaş	53	152,77±7,97	
Eğitim durumu			
İlköğretim mezunu	52	152,50±7,86	F=0,898* p=0,411
Lise mezunu	25	153,36±9,20	
Yükseköğretim mezunu	24	150,45±6,15	
Beden kitle indeksi			
Normal kilolu	20	151,40±10,26	F=1,719* p=0,168
Hafif şişman	51	152,86±6,36	
Obez	28	152,50±6,28	
İleri derecede obez	2	140,50±27,57	

Kanser evresi			
Evre 0	5	156,80 ± 4,60	F=5,896* p=0,001
Evre 1	47	154,93 ± 4,13	
Evre 2	40	148,72 ± 9,11	
Evre 3	9	151,11 ± 11,75	
Ameliyat tipi			
Total mastektomi	74	152,21 ± 7,33	F=-0,024
Meme koruyucu mastektomi	27	152,25 ± 9,28	p=0,981
Ameliyatın üzerinden geçen süre			
1-2 yıl	28	153,50 ± 7,37	F=1,60*
3-4 yıl	29	150,55 ± 7,95	p=0,350
4- 5 yıl	44	152,52 ± 8,06	
Kemoterapi alma durumu			
Evet	40	151,45 ± 8,51	F=-0,804*
Hayır	61	152,73 ± 7,41	p=0,423
Radyoterapi alma durumu			
Evet	25	150,80 ± 9,93	F=-1,048*
Hayır	76	152,69 ± 7,05	p=0,383
Hormon tedavisi alma durumu			
Evet	46	151,39 ± 8,76	F=-0,979*
Hayır	55	152,92 ± 7,00	p=0,330
Duygusal sorun yaşama			
Evet	49	149,81 ± 8,66	t=-3,095**
Hayır	52	154,50 ± 6,28	p=0,003
Toplam	101	152,22 ± 7,85	

*F= Tek yönlü varyans analizi, **t=Bağımsız gruplarda Student t testi

Çiftlerin Uyum Özellikleri

Araştırma kapsamına alınan kadınların Çiftler Uyum Ölçeğinden ortalama 122,43± 20,48 puan aldıkları saptandı. Kadınların Çiftler Uyum Ölçeği ve alt bölümlerinden aldıkları toplam puanların dağılımı Tablo 3' de gösterildi.

Tablo 3. Meme Kanseri Cerrahisi Geçiren Kadınların Çiftler Uyum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Dağılımı (n=101)

Ölçek	Madde Sayısı	(Minimum-maksimum)	Puan ortalamaları X±SS
Çiftler Uyum Ölçeği	32	16-144	122,43± 20,48
Memnuniyet-doyum	10	14-49	39,48± 6,6
Bağlılık	5	2-25	13,93± 3,2
Duygusal ifade	4	0-16	10,23± 2,4
Fikir birliği	13	0-65	58,74± 11,6

Tablo 4. Kadınların Tanıtıcı Özelliklerine Göre Çiftler Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=101)

Tanıtıcı özellikleri	Sayı	X±SS	İstatistiksel analiz (Anova /t testi)
Yaş grubu			
37-41yaş	9	116,66 ± 38,84	F [*] =0,391
42-53yaş	39	122,79 ± 12,76	p=0,678
54-65 yaş	53	123,15 ± 21,19	
Eğitim durumu			
İlköğretim mezunu	52	123,46 ± 21,35	F [*] =0,524
Lise mezunu	25	118,80 ± 25,17	p=0,594
Yükseköğretim mezunu	24	124,00 ± 11,48	
Beden kitle indeksi			
Normal kilolu	20	123,75±11,97	F [*] =0,391
Hafif şişman	51	120,37±23,24	p=0,760
Obez	28	124,75±20,75	
İleri derecede obez	2	129,50±9,19	
Hastalık evresi			
Evre 0	5	132,80 ± 5,49	
Evre 1	47	124,14 ±17,59	F [*] =0,824
Evre 2	40	119,95 ± 21,41	p=0,484
Evre 3	9	118,77 ± 32,91	

Ameliyat tipi			
Total mastektomi	74	122,06 ± 22,87	t**=-0,298
Meme koruyucu mastektomi	27	123,44 ± 11,93	p=0,118
Ameliyattan sonra geçen süre			
1-2 yıl	28	127,39 ± 11,35	F*=2,106
3-4 yıl	29	124,55 ± 14,19	p=0,127
4-5 yıl	44	117,88 ± 26,89	
Kemoterapi alma durumu			
Evet	40	122,30 ± 19,21	t**=-0,054
Hayır	61	122,52 ± 21,42	p=0,957
Radyoterapi alma durumu			
Evet	25	126,08 ± 11,57	t**=1,026
Hayır	76	121,23 ± 22,59	p=0,307
Hormon tedavisi alma durumu			
Evet	46	123,19 ± 19,81	t**=0,340
Hayır	55	121,80 ± 21,18	p=0,735
Duygusal sorun yaşama			
Evet	49	118,89 ± 24,88	t**=-1,701
Hayır	52	125,76 ± 14,71	p=0,098
Toplam	101	122,43 ± 20,48	

*F= Tek yönlü varyans analizi, **t=Bağımsız gruplarda Student t testi

Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınlarda yaş, eğitim durumu, beden kitle indeksi, kanser evresi, ameliyat tipi, ameliyatın üzerinden geçen süre, kemoterapi, radyoterapi ve hormon tedavisi alma, duygusal sorun yaşama durumu ile kadınların eş uyumu arasında anlamlı fark olmadığı bulundu ($p>0.05$) (Tablo 4).

Kadınların vücut algısı ile çiftlerin uyumu arasındaki ilişki özellikleri

Kadınların Vücut Algısı Ölçeğinden ve Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyona bakıldığında; beden algısı ile eş uyumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptandı ($p=0.029$, $r= 0,217$).

Meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algıları ve eş uyumlarının incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada mastektomi ameliyatı geçiren kadınların beden algılarının olumlu ve eşler ile ilişkilerinin kalitesinin iyi olduğu bulundu.

TARTIŞMA

Ülkemizde meme kanseri tanı konma yaşı 15 ile başlamakla birlikte kadınların %44.5'inin 50-69 yaş arasında olduğu bulunmuştur ([http:// kanser. gov.tr/ Dosya/ca_istatistik/2014- RAPOR_uzun.pdf](http://kanser.gov.tr/Dosya/ca_istatistik/2014-RAPOR_uzun.pdf), erişim tarihi:8.7.2017). Bu çalışma

sonucunda kadınların yarısından fazlasının 54-65 yaş grubunda olması literatürü desteklemesinin yanı sıra meme kanserinin görülme oranının yaşla birlikte arttığını gösterdi.

Meme kanseri nedeniyle mastektomi ameliyatı yapılan hastalarda ölüm korkusu, ayrılık kaygısı, vücut organ ve bölümlerinin hasar göreceği endişesi, görünümde değişme ve kötüleşme gibi birçok psikososyal zorlanma yaşanabilmektedir (Özkan 2007). Mastektomi ameliyatı uygulanan kadınlar ile yapılan çalışmada beden algısının düşük olduğu bulunmuştur (Engel ve ark. 2004). Tariq ve Hasan'ın çalışma sonucunda mastektomili hastaların beden algılarının düşük olduğu bulunmuştur (2015). Akkaya ve arkadaşlarının (2011) mastektomi ve amputasyon ameliyatı geçirmiş hastaları karşılaştırdıkları çalışmalarında mastektomili 40 hastanın beden algısı ölçeğinden $98,7 \pm 26,5$ puan aldıklarını bulmuşlardır. Keskin ve Gümüş' ün (2011) 42 mastektomi ve 52 histerektomi ameliyatı geçirmiş hastayı inceledikleri çalışmalarında ise mastektomili hastaların beden algısı ölçeğinden aldıkları puanın $87,28 \pm 18,55$ olduğu saptanmıştır. Meme koruyucu cerrahi ve total mastektomi ameliyatı geçiren 50 kadın ile yapılan çalışmada, mastektomili kadınların beden algısı ölçeğinden $94,24 \pm 27,71$ puan ve meme koruyucu cerrahi uygulanan kadınların ise $74 \pm 29,21$ aldıkları saptanmıştır (Denizgil ve Sönmez 2015). Dayılar ve ark. (2016) çalışmasında mastektomili kadınların yaklaşık yarısının beden algısının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada kadınların Vücut Algısı Ölçeğinden aldıkları puanın $152,22 \pm 7,85$ olması ile beden algılarının olumlu ve literatüre göre yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma sonucumuzda kadınların ameliyatın üzerinden geçen sürenin artması ve kanseri yenme düşüncesinin oluşması nedeniyle olumlu beden algısına sahip olduğu düşünüldü.

Wenzel ve arkadaşlarının (1999) meme kanserli hastalarla yaptıkları çalışmada meme kanserli hastalarda yaş ile beden algısı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Engel ve arkadaşlarının (2004), Notari ve arkadaşlarının (2017) çalışma sonucunda da yaş ile beden algısı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu çalışma sonucunda yaş ile beden algısı arasında anlamlı fark saptanmadı ($p > 0.05$). Çalışma sonucumuz literatürü destekledi. Literatürde genç kadınların beden algısını düşük bulan çalışma sonuçları bulunmaktadır (Fobair ve ark. 2006, Bakht ve Najafi 2010, Rosenberg ve ark. 2013). Bu çalışma sonucunda yaş ile beden algısı arasında anlamlı fark bulunmamasına rağmen genç hastaların beden algılarının daha olumlu olduğu bulundu. Bu sonuç yaşlanma ile bireylerin fizyolojisinde ve fiziksel görünümünde meydana gelmeye başlayan değişikliklerin beden algısının değişmesine neden olmasıyla açıklanabilir.

Rosenberg ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında depresif semptomlar, anksiyete ile kadınların beden algısı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda duygusal sorun yaşama ile beden algısı arasında anlamlı fark saptandığı, duygusal sorun yaşayan kadınların beden algısının yaşamayan kadınlara göre daha düşük olduğu bulundu ($p < 0.05$). Bu çalışma sonucu Rosenberg ve arkadaşlarının (2013) çalışma sonucunu destekledi. Bu durum kişinin beden algısının ruh sağlığından etkilenebileceği ve ruhsal problemleri olan kişilerin beden algılarının

olumsuz olabileceği ile açıklanabilir ([https:// acikders. ankara.edu.tr/ pluginfile.php/ 4784/mod_resource/content/0/KONU%2018.pdf](https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/4784/mod_resource/content/0/KONU%2018.pdf), erişim tarihi:11.07.2017).

Bu çalışma sonucunda kanser evresi ile beden algısı arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Bu çalışma sonucundan farklı olarak Rosenberg ve arkadaşlarının (2013) ve Colins ve arkadaşlarının (2011) çalışma sonucunda kanser evresi ile beden algısı arasında anlamlı fark saptanmamıştır.

Al-Ghazal ve ark. (2001) çalışmalarında primer meme kanseri nedeniyle farklı ameliyat türlerini geçirmiş olan 577 mastektomili hastada ameliyatın türleri ile beden algısı arasında anlamlı fark saptanmıştır. Total mastektomili 78, meme koruyucu cerrahi geçirmiş 109 ve 123 meme rekonstrüksiyonu geçirmiş hasta ile yapılan diğer bir çalışmada ameliyat tipi ile beden algısı arasında anlamlı fark saptanmıştır (Nano ve ark. 2005). Uçar ve Uzun (2008)'un ve Sertöz ve arkadaşlarının çalışmasında da ameliyat tipleri ile hastaların beden algısı arasında anlamlı fark saptanmıştır (2004). Bu çalışma sonucunda literatürden farklı olarak ameliyat tipi ile kadınların beden algısı arasında anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$)

Uçar ve Uzun (2008)' un 52 mastektomili kadını inceledikleri çalışmalarında kadınların Çiftler Uyum Ölçeğinden $85,51\pm14,00$ puan, Avcı ve arkadaşlarının (2011) mastektomi sonrası eş uyumu ve yalnızlık düzeylerini inceledikleri araştırmada ise kadınların Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanın $103,63\pm21,98$ olduğu saptanmıştır. Öncü (2008), yaptığı çalışmada hastaların ameliyat sonrası Çiftler Uyum Ölçeğinden $108,7\pm13,9$, Sertöz ve ark. (2004) çalışmalarında ise hastaların Çiftler Uyum Ölçeğinden $109,32\pm18,07$ puan aldığı bulunmuştur. Bununla birlikte bu araştırmada kadınların Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $122,43\pm20,48$ olarak saptandı. Bu çalışma sonucuna göre kadınların eş uyumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Aerts ve ark. (2014) çalışmalarında meme koruyucu mastektomi ameliyatı olmuş kadınların ameliyattan bir yıl sonra Çiftler Uyum Ölçeğinden 116.54 ± 15.14 puan ve total mastektomi ameliyatı yapılan kadınların ameliyattan bir yıl sonra Çiftler Uyum Ölçeğinden ortalama 118.44 ± 18.05 puan aldığı bulunmuştur. Çalışma kapsamındaki kadınların eşi ile ilişki kalitesinin yüksek olması ameliyattan sonra geçen süreye bağlı olabilir. Bu durum bize ameliyattan sonra geçen süre arttıkça kadınların beden görünümüne alıştığı, eşleri ile ilişkilerini olumsuz etkilemediğini düşündürmüştür.

Kanser tedavi yöntemlerinden birisi olan cerrahi tedavi ile bedeninin önemli bir kısmının alınması nedeniyle kadının fiziksel görünümü değişebilir ve bozulabilir. Bu durum kadının beden algısını değiştirmekte ve beden algısındaki değişiklik benlik saygısını değiştirebilmektedir. Değişen beden algısı ve benlik saygısı cinsel problemlere neden olabilmekle birlikte kadınların eşleri ile ilişkilerini etkileyerek çeşitli problemlere neden olabilmektedir (Çavdar 2006, Gümüş 2006, Uçar ve Uzun 2008). Bu çalışmada kadınların beden algısı ile eş uyumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptandı. Kadınların beden algısı olumlu yönde geliştikçe eş uyumları da artmaktadır. Bu çalışma sonucu literatüre benzemektedir (Sertöz ve ark. 2004, Uçar ve Uzun 2008). Kadınların beden algılarının olumlu

olmasının eş uyumlarını olumlu etkileyebileceği, benzer şekilde eş uyumu iyi olan kadınların da beden algılarının olumlu olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın sınırlılıkları arasında Vücut Algısı Ölçeğinin meme kanserli hastalara özgü olmayıp bütün vücudu incelemesi ve örneklem sayısının yetersiz olması, araştırmanın tek merkezde yapılması ve bu nedenle sonuçların genellenemeyeceği yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, meme kanseri cerrahisi geçiren kadınların beden algılarının olumlu ve eş ilişkilerinin kalitelerinin iyi olduğu, kanser evresi ve duygusal sorun yaşama durumu ile beden algısı arasında anlamlı ilişki olduğu, olumlu beden algısının eş ilişki kalitesini pozitif yönde geliştirdiği belirlenmiştir. Kadınların Vücut Algısı ve Çiftler Uyum Ölçeğinden aldıkları puanların yüksek olması kanserin evresinden ve ameliyatın üzerinden geçen süreden kaynaklandığı düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda meme kanseri cerrahisi uygulanmış meme kanserli kadınların beden algısı, eş uyumu durumlarının farklı zamanlarda değerlendirilmesi ve beden algısı ve eş uyumuna yönelik gerekli hemşirelik girişimlerinin planlanması ve uygulanması, daha geniş hasta popülasyonunda çalışmanın tekrarlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aerts L, Christiaens RM, Enzlin P, Neven P, Amant F. Sexual Functioning In Women After Mastectomy Versus Breast Conserving Therapy For Early-Stage Breast Cancer: A Prospective Controlled Study. *The Breast* 2014; 23(5): 629-636.
- Akkaya N, Atalay ŞN, Selçuk TS ve ark. Impact of Body Image on Quality of Life and Mood in Mastectomized Patients and Amputees in Turkey. *Asian Pacific J Cancer Prev* 2011;12: 2669-2673.
- Akyolcu N. Ailenin Meme Kanseri ile Başa Çıkma Yolları. *Hemşirelik Bülteni* 1991: 30-35.
- Akyolcu N. Meme Kanserinde Cerrahi Girişim Sonrası Cinsel Yaşam. *Meme Sağlığı Dergisi* 2008; 4: 77-83.
- Al-Ghazal SK, Fallowfield L, Blamey RW. Comparison of Psychological Aspects and Patient Satisfaction Following Breast Conserving Surgery, Simple Mastectomy and Breast Reconstruction. *Eur J Cancer* 2001; 36: 1938-1943.
- American Cancer Society(2016). *Cancer Facts&Figures 2016*, <https://old.cancer.org/acs/groups/content/@research/documents/document/acspc-047079.pdf>. (31.01.2016).
- Avcı AA, Okanlı A, Karabulutlu E ve ark. Women's Marital Adjustment and Hopelessness Levels After Mastectomy. *European Journal of Oncology Nursing* 2009; 13:299-303.
- Bakht S, Najafi S. Body Image and Sexual Dysfunctions: Comparison between Breast Cancer Patients and Healthy Women. *Proc Soc Behav Sci* 2010; 5:1493-1497.
- Collins KK, Liu Y, Schootman M & et al. Effects Of Breast Cancer Surgery And Surgical Side Effects On Body Image Over Time. *Breast Cancer Res Treat.* 2011; 126:167-76.
- Çam O, Saka Ş, Gümüş BA. Meme Kanserli Hastaların Psikososyal Uyumlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Meme Sağlığı Dergisi* 2009; 2: 73-81.
- Çavdar İ. Meme Kanserli Hastalarda Cinsel Sorunlar. *Meme Sağlığı Dergisi* 2006; 2: 64-66.

- Dayılar H, Şişman NF, Ada Z, Dönmez CY. Mastektomili Hastalarda Beden Algısının Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Ege Klinikleri Tıp Dergisi* 2016; 54 (1): 8-14.
- Denizgil T, Sönmez İ. Meme Kanseri Nedeni ile Meme Koruyucu Cerrahi Geçirmiş Kadınlarda Mastektomi Operasyonu Geçirmiş Kadınlar Arasında Benlik Saygısı, Beden Algısı, Cinsel Doyum ve Cinsel Yaşantıların Karşılaştırılması. *Yeni Symposium* 2015; 53(3): 17-25.
- Engel J, Kerr J. Quality of Life Following Breast-Conserving Therapy or Mastectomy: Results of a 5-year Prospective Study. *The Breast Journal* 2004; 10: 223-231.
- Erbek E, Beştepe E, Akar H ve ark. Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam* 2005; 18: 39-47.
- Fıfıloğlu H, Demir A. Applicability of The Dyadic Adjustment Scale for Measurement of Marital Quality with Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assessment* 2000; 16: 214-218.
- Fobair P, Stewart SL, Chang S, D'Onofrio C, Banks PJ, Bloom JR. Body Image and Sexual Problems in Young Women with Breast Cancer. *Psychooncology* 2006; 15(7): 579-594.
- Gülay H., Hacıyanlı M. (2005). *Meme Hastalıkları, Temel ve Sistematik Cerrahi*, 931-976, İzmir Güven Kitabevi
- Gümüş BA. Meme Kanseriinde Psikososyal Sorunlar ve Destekleyici Girişimler. *Meme Sağlığı Dergisi* 2006; 2: 108-113.
- Güner Cİ. Meme Kanseri ve Eşlerin Desteği. *Gaziantep Tıp Dergisi* 2008; 46-49.
- Hovardaoglu S. Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi 1993; 1 (Ek sayı: 2): 26 İlhan ES. Beden İmajı Beden İmgesi Beden Algısı https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/4784/mod_resource/content/0/KONU18.pdf, erişim tarihi: 11.07.2017
- Kaymakçı Ş. Meme Hastalıkları. Karadakovan A, Aslan EF (ed), *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım*, 1. Baskı, Adana, Nobel Kitabevi, 2010, p. 977-1002.
- Keskin G, Gümüş BA. Turkish Hysterectomy and Mastectomy Patients - Depression, Body Image, Sexual Problems and Spouse Relationships. *Asian Pacific J Cancer Prev* 2011; 12: 425-432.
- Koçyiğit O. Polikliniğe Başvuran Kadınların Meme Kanseri, Meme Muayenesi ve Mamografi Hakkında Bilgi Düzeyi: İl Merkezinde Yapılan Bir Çalışma, T.C. Sağlık Bakanlığı Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kordinatörlüğü Aile Hekimliği Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Nano MT, Gill PG, Kollias J & et al. Psychological Impact and Cosmetic Outcome of Surgical Breast Cancer Strategies. *J Surg* 2005; 75: 940-947.
- Notari CS, Notari L, Favez N The Protective Effect of A Satisfying Romantic Relationship On Women's Body Image After Breast Cancer: A Longitudinal Study. *Psycho-Oncology* 2017; 26: 836-842.
- Öncü KH. Mastektomi Ameliyatı Olmuş Meme Kanseri Kadınların, Mastektomi Sonrası Eş Uyumu İle Yalnızlık Düzeyinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2008.
- Özkan S. Psikoekonomi. 1. Baskı. İstanbul: Form Reklam Hizmetleri; 2007. 135-151.
- Poulsen B, Graversent HP, Beckmann J ve ark. A Comparative Study of Post-Operative Psychosocial Function in Women with Primary Operable Breast Cancer Randomized to Breast Conservation Therapy or Mastectomy. *Eur J Surg Oncol* 1997; 23:3 27-334.
- Reich M, Lesur A, Perdrizet-Chevallier C. Depression, Quality of Life and Breast Cancer: A Review of The Literature. *Breast Cancer Res Treat* 2008; 110: 9-17.

- Rosenberg SM, Tamimi RM, Gelber S, et al. Body Image in Recently Diagnosed Young Women with Early Breast Cancer. *Psychooncology* 2013; 22(8): 1849-1855.
- Secord FP, Jourard MS. The Appraisal of Body Cathexis: Body Cathexis and the Self. *Journal of Consulting Psychology* 1953; 17(3): 343-347.
- Sertöz ÖÖ, Mete EH, Noyan A ve ark. Meme Kanserinde Ameliyat Tipinin Beden Algısı, Cinsel İşlevler, Benlik Saygısı ve Eş Uyumuna Etkileri: Kontrollü Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2004; 15: 264-275.
- Spainer BG. Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing the Quality of Marriage and Similar Dyads. *Journal of Marriage and the Family* 1976; 38 (1): 15-28
- Tariq A, Hasan SS. Body Image and Quality of life of Young and Middle Aged Married Pakistani Mastectomy Breast Cancer Patients. *FWU Journal of Social Sciences* 2015; 9(2): 32-39.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kanseri Daire Başkanlığı 2013. Kanseri İstatistikleri. http://kanser.gov.tr/Dosya/2017Haberler/2017_4_subat.pdf (5Şubat 2017).
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kanseri Daire Başkanlığı. Türkiye Kanseri İstatistikleri. Ankara, 2017 (http://kanser.gov.tr/Dosya/ca_istatistik/2014-RAPOR_uzun.pdfferişim tarihi: 10.7.2017).
- Uçar T, Uzun Ö. Meme Kanseri Kadınlarında Mastektominin Beden Algısı, Benlik Saygısı ve Eş Uyumunu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Meme Sağlığı Dergisi* 2008; 4: 162-168.
- Wenzel LB, Fairclough DL, Brady JM at al. Age-Related Differences in The Quality of Life of Breast Carcinoma Patients After Treatment. *Cancer* 1999; 86: 768-774.